

باز آفرینی فرهنگ مینا در بافت تاریخی با هدف ایجاد شبکه محورهای خلاق گردشگری (مورد مطالعه: محله شهشهان اصفهان)

الهام قاسمی^۱

استادیار پژوهش، گروه مطالعات گردشگری شهر، جهاددانشگاهی، واحد اصفهان، اصفهان، ایران

سعیده هرندی زاده

کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، یزد، ایران

فصلنامه پژوهش‌های فضا و مکان در شهر، سال هفتم، شماره سوم، پیاپی ۲۸، پاییز ۱۴۰۲، صص ۵-۲۶

چکیده

بافت تاریخی شهر اصفهان در محله شهشهان در مجاورت مسجد جامع اصفهان، دارای عناصر تاریخی ارزشمندی است که به عنوان قطب‌های فرهنگی امکان بازآفرینی فرهنگ مینا در این محدوده را فراهم می‌کند. همچنین وجود رویدادهای فرهنگی-مذهبی-آیینی مختلف همراه با وجود کارگاه‌های صنایع دستی متعدد و حضور هنرمندان این رشته، ساختار ویژه‌ای به این بافت بخشیده است. اما نبود رویکرد بازآفرینی فرهنگ مینا و نگاه تک‌بعدی به مرمت کالبدی ابنیه تاریخی بدون در نظر گرفتن الگوی ساخت کل بافت و تغییرات فعالیتی و تزریق کاربری‌های جدید، عدم در نظر گرفتن ارزش‌های فرهنگی هنری این محدوده و بی‌توجهی به ملزومات صنعت گردشگری، باعث شده این بافت نتواند گردشگران را، در حد قابلیت‌هایش، به خود جلب کند. از این رو، در این پژوهش به دنبال کاربست مطالعات راهبردی در راستای ارائه شبکه هم‌پیوند محورهای گردشگری در امتداد عناصر تاریخی و قطب‌های فرهنگی آیینی در محله شهشهان در راستای تبدیل به محله خلاق صنایع دستی به عنوان یک محدوده هدف توسعه گردشگری هستیم. این پژوهش براساس نوع پژوهش کاربردی و براساس هدف پژوهش، توصیفی و اکتشافی است و از لحاظ روش در زمره پژوهش‌های کیفی مبتنی بر استراتژی موردپژوهی قرار دارد. فرآیند انجام پژوهش به این صورت انجام شده که در ابتدا چهارچوب نظری گردشگری خلاق و بازآفرینی فرهنگ مینا تهیه و در مرحله بعد مطالعات مربوط به طرح «بازتعریف نقش محله‌های هدف گردشگری در راستای توسعه گردشگری» محله شهشهان مرور و براساس چهارچوب نظری تحقیق، تحلیل و ماتریس دستیابی به اهداف براساس مؤلفه‌های بازآفرینی با رویکرد گردشگری خلاق ارائه شد. در نهایت برنامه‌های اقدام در قالب نقشه شبکه هم‌پیوند محورهای گردشگری خلاق و شناسنامه پروژه‌های پیشنهادی به صورت موضوعی و موضوعی در قالب پروژه‌های مرمتی، عملکردی، فضای شهری و زیباسازی ارائه شد. نتایج نشان می‌دهد این محله با داشتن عناصر تاریخی متعدد و ابنیه واجد ارزش معماری، فعالیت کارگاه‌ها و هنرمندان صنایع دستی و انواع فعالیت‌های مذهبی و آیینی هویت‌مند قابلیت‌های ویژه‌ای برای تبدیل شدن به محله خلاق صنایع دستی و مقصد گردشگری بافت تاریخی شهر اصفهان را دارد و با توجه اینکه اصفهان جزء شبکه شهرهای خلاق در بخش صنایع دستی است، طراحی شبکه محورهای گردشگری فرصت مناسبی برای ایجاد فضای مناسب ارائه ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها، کارگاه‌ها و آثار صنایع دستی به عنوان صنایع خلاق در راستای محورهای گردشگری پذیر تجربه محور و دارای تم خاص در این محدوده است.

کلیدواژه‌ها: محورهای گردشگری؛ صنایع خلاق؛ بازآفرینی فرهنگ مینا؛ محله شهشهان اصفهان

۱. ایمیل نویسنده مسئول: Elham.ghasemi111@gmail.com

بیان مسئله

تضعیف ارزش و کارکرد بافت تاریخی شهر اصفهان و عناصر ارزشمند آن، همچون خانه‌های تاریخی، کارگاه‌ها و بازارچه‌ها باعث بی‌ارزش شدن سکونت در محدوده تاریخی شهر اصفهان شده است. این درحالی است که کشور ایران از نظر غنای منابع گردشگری جز ده کشور اول جهان به شمار می‌رود (سعیدنیا و مهدیزاده، ۱۳۹۱) و شهر اصفهان از جمله شهرهای تاریخی کشور است که با آثار متعدد ثبت شده در سازمان جهانی یونسکو از شهرت جهانی برخوردار است. اما بنابر عدم توجه به ملزومات صنعت گردشگری، نرخ ماندگاری گردشگر در این شهر به نسبت شهرهای تاریخی گردشگرپذیر، بسیار پایین و زمان حضور گردشگر در شهر نامتوازن است، به طوری که نرخ بازدید در تعطیلات نوروز به اوج خود می‌رسد و در سایر ماه‌های سال عملاً هتل‌ها و سایر اقامتگاه‌های شهر خالی از گردشگر می‌شود.

یکی از اصلی‌ترین علل بروز چنین مسئله‌ای (نرخ ماندگاری پایین گردشگر)، متنوع نبودن بازار گردشگری اصفهان و عدم توجه به تزریق کاربری‌ها و فعالیت‌های تجربه‌محور در پهنه‌های تاریخی شهر است. از دیگر چالش‌ها می‌توان به عدم استقبال سرمایه‌گذاران از سرمایه‌گذاری در بافت تاریخی اصفهان به دلیل فراهم نبودن زمینه‌های سرمایه‌گذاری اشاره کرد که رکود در بازار گردشگری اصفهان و شدت گرفتن روند فرسودگی بافت تاریخی مخصوصاً در محله‌های هدف گردشگری اصفهان (محله‌های نقش جهان، امامزاده اسماعیل، جویبار، شهشهان، سنبلستان و درب کوشک) را منجر شده است. تمامی این موارد سبب شده تا ارزش زیست در بافت تاریخی اصفهان کاهش پیدا کند و محله‌های ارزشمند تاریخی

در سراسریی زوال قرار گیرند؛ چرخه‌ای معیوب که در آن گردشگر به جای جذب پس زده می‌شود. باین حال، در دهه اخیر به منظور ارائه راهکارهای عملیاتی برای احیای بافت‌های تاریخی و افزایش نرخ ماندگاری گردشگر، نظریاتی همچون بازآفرینی شهری و گردشگری خلاق مطرح شده است؛ زیرا به علت اقبال عمومی نسبت به گردشگری در کشورهای جهان، اقبال و علاقه عمومی نیز نسبت به داشته‌ها و میراث تاریخی-فرهنگی نظیر بناها و محله‌های تاریخی، سایت‌های باستانی نیز بیشتر شده است. بازآفرینی فرهنگ‌منا نیز با طرح مفاهیم پایه‌ای مانند استفاده از حوزه‌های نوآورانه اقتصادی و صنایع خلاق، به این نکته اساسی می‌رسد که می‌توان در بافت‌های درونی و هسته‌های مرکزی شهرها، با اطمینان به نتایج فرآیند بازآفرینی، از رهیافت فرهنگی و ویژگی‌های مثبت آن بهره جست. این رهیافت، به کالبد دیروز احترام می‌گذارد و ساختارهای نو را، در همخوانی با ساختارهای دیروز، به این ترکیب می‌افزاید و محتوا و کارکردی را ارائه می‌دهد که روستا ساخت آن جریان فرهنگی و اجتماعی و زیرساخت آن، سازوکاری کاملاً اقتصادی و پربازده است (لطفی و همکاران، ۱۳۹۶). در راستای بازآفرینی بافت‌های شهری، طراحی شهری باید با فعالیت‌های فرهنگی و هنری در عمل رابطه نزدیکی داشته باشد. محورهای فرهنگی، تولیدات فرهنگی، رویدادهای فرهنگی، صنایع خلاق و فرهنگی، هنرهای عمومی، پروژه‌های شاخص فرهنگی از جمله ابعاد ظهور بازآفرینی فرهنگ‌منا در طراحی شهری است (حبیبی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۰۸)؛ بنابراین بازآفرینی، به‌ویژه بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ که با عنوان بازآفرینی فرهنگ‌منا نیز یاد می‌شود، از باب برقراری پیوند گردشگری با بافت‌ها و محوطه‌های

تاریخی شهرها دارای ارزش است و گردشگری در بازآفرینی فرهنگ‌مبنا به توسعه محیطی فرهنگی یا به‌نوعی قطب خلاق و فرهنگی منجر می‌شود (حبیبی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۱۰) و صنایع خلاق نیز به‌عنوان عاملی دربرگیرنده برای تمام تولیدات فرهنگی و هنری در بازآفرینی شهری به ایفای نقش خواهد پرداخت (پورزکریا و همکاران، ۱۳۹۸: ۹).

ازاین‌رو، این پژوهش به تدوین برنامه اقدامات، در قالب طراحی شبکه‌ای یکپارچه از محورهای گردشگری در بافت تاریخی محله شهشهان (به‌عنوان یکی از محلات هدف گردشگری اصفهان)، می‌پردازد تا بستری مناسب جهت به‌کارگیری راهبردهای بازآفرینی فرهنگ‌مبنا فراهم کند و باعث بهبود کیفیت کالبدی-عملکردی بافت تاریخی شهشهان با استفاده از امکانات بالقوه خود در راستای جذب گردشگر و سرمایه‌گذار، ماندگاری بیشتر گردشگر، بازنده‌سازی فضاهای اجتماع‌پذیر، متنوع‌سازی بازار گردشگری، هویت‌بخشی به صنایع خلاق (صنایع‌دستی) و کسب‌وکارهای محلی شود.

ادبیات موضوع

بازآفرینی فرهنگ‌مبنا

فعالیت‌های فرهنگی نقشی محرک و تسهیلگر را در بازآفرینی ایفا می‌کنند. این فعالیت‌ها ممکن است طراحی یا استفاده مجدد از یک ساختمان به‌منظور استفاده‌های عمومی، احیای عرصه‌های عمومی و فضاهای شهری و رویدادها و برنامه‌هایی باشد که به‌مرور زمان موجب احیای هویت و افزایش محبوبیت مکان می‌شوند (Evans, 2005: 970). بازتعریفی که در دوره بازآفرینی شهری از فرهنگ صورت می‌پذیرد، آن را در دو مقیاس محلی و جهانی مورد توجه قرار

1. Culture-led Regeneration

می‌دهد. این به‌دلیل فرارسیدن زمانه‌ای است که در آن فرهنگ، سرمایه‌ای در دست شهرها محسوب می‌شود تا از طریق آن بتوانند، هویتی مستقل و قابل‌رقابت برای خود کسب کنند و یا هویت تاریخی خود را استحکامی دوباره بخشند. نوع دیگر استفاده از فرهنگ در حفاظت و بازآفرینی شهری، که با هدف تجدید حیات شهرها و بازآفرینی اجتماعی صورت می‌پذیرد، استفاده از رویدادهای فرهنگی و ایجاد «شهر-فرهنگ» و «شهر-رویداد» است. در این نگرش، نقش عوامل خاطره‌ساز و خاطره جمعی بسیار پررنگ است. شکل شماره (۱) اهداف خرد و کلان را جهت بازآفرینی بافت‌های شهری نمایش می‌دهد.

ارتباط بازآفرینی فرهنگی و گردشگری فرهنگی

ازجمله نکات مهمی که در رویکرد بازآفرینی و خصوصاً بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ در حوزه منابع بر آن تأکید شده است، حفظ ارزش‌های بومی و فرهنگی، توجه به اقدامات کیفی به‌موازات اقدامات کمی، استفاده مجدد از بناها و تزریق دوباره حیات به بافت‌های تاریخی است (صحی‌زاده و ایزدی، ۱۳۸۳: ۱۱) در این میان نقش بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ، تقویت هویت بومی و محلی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی و ایجاد کاراثر منحصربه‌فرد و یکتایی از محلات و مجموعه‌های فرهنگی است که از طریق آن بتواند این مجموعه‌ها را به‌عنوان پروژه‌های محرک توسعه و مقاصد ارزشمند گردشگران فرهنگی معرفی کند. ازاین‌رو، مؤلفه‌های کمی و کیفی گزینش مقاصد گردشگری فرهنگی، به‌وسیله رویکرد بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ تقویت می‌شوند و ارتقا می‌یابند (فاروقی، ۱۳۹۱: ۴۸). گردشگری غالباً برای تشویق بازآفرینی اقتصادی در شهرها استفاده شده است؛

اهداف کلان	اهداف خرد
حفاظت از بافت قدیم به عنوان ثروت ملی	ارتقای رفاه اجتماعی ساکنان
بازگرداندن هویت اصیلی و محلی به بافت تاریخی	مرمت خانه‌های قدیمی و فرسوده
	فعال کردن بازارچه‌ها و مراکز تولید صنایع دستی
	ماندگار کردن بیشتر گردشگر در شهر
احیای راسته‌های باارزش از طریق نوسازی کالبدی و با تزریق کاربری‌های خاص	
ایجاد جاذبه‌های موردنیاز گردشگر در بافت و شهر	

شکل شماره (۱): اهداف بازآفرینی بافت‌ها (منبع: شفيعی و ربانی، ۱۴۰۰: ۶۲)

بهره‌گیری از آفرینش‌های فکری دارد. براساس رویکرد کنفرانس آنکتاد، با محوریت مفهوم صنایع خلاق در سال ۲۰۰۴، هر نوع فعالیتی که یک مؤلفه هنری قوی داشته باشد یا هر نوع فعالیت اقتصادی که فرآورده‌های نمادین تولید کند، به مبحث مالکیت معنوی وابستگی شدیدی داشته باشد و برای بازاری بزرگ تولید شود، صنعتی خلاق به حساب می‌آید. آنکتاد بین دو دسته فعالیت‌های بالادستی، شامل فعالیت‌های فرهنگی و سنتی نظیر هنرهای نمایشی و بصری و فعالیت‌های پایین‌دستی، شامل فعالیت‌های بسیار نزدیک به بازار از جمله تبلیغات یا نشر یا فعالیت‌های مرتبط با رسانه‌ها تفاوت قائل می‌شود. براساس این نظر، صنایع فرهنگی زیرمجموعه صنایع خلاق به‌شمار می‌روند. گستره صنایع خلاق بسیار گسترده است و از فعالیت‌های مرتبط با دانش سنتی و میراث فرهنگی، نظیر صنایع دستی و انواع هنرها و جشنواره‌های فرهنگی تا فعالیت‌های مبتنی بر فناوری و فعالیت‌های خدمات‌محور از قبیل فعالیت‌های سمعی و بصری و رسانه‌های جدید را در بر می‌گیرد (ژیانپور و همکاران،

زیرا به‌عنوان صنعتی روبه‌رشد شناخته می‌شود و در نتیجه، اشتغال فراوانی را به‌همراه خود به ارمغان می‌آورد (Shaw and Williams, 1994: 257). همچنین گردشگری برای احیا، نوسازی و تجدیدحیات بناها در نواحی شهری ارزشمند است؛ زیرا بناهای تاریخی و باارزش میراث فرهنگی، عموماً برای اهداف پذیرایی اقامتی، تجاری، خرده‌فروشی، سرگرمی و فرهنگی مورد توان‌بخشی قرار می‌گیرند.

صنایع خلاق برای شهرهای خلاق

فلسفه اولیه شهرهای خلاق این است که «شهر همیشه امکانات بالقوه‌ای دارد، بیش از آنچه ما تصور می‌کنیم». عناصر تشکیل‌دهنده نظریه شهر خلاق عبارت‌اند از: فناوری، چندفرهنگ‌گرایی، تسامح و تساهل، وجود محیط فرهنگی تکثرگرا، محیط‌های اجتماعی باز از نظر فرهنگی و افزایش فرصت‌های تعامل‌های اجتماعی. صنایع خلاق طیفی از فعالیت‌های اقتصادی است که با ایجاد یا بهره‌برداری از دانش و اطلاعات مرتبط است و از خلاقیت و مهارت‌های فردی برخاسته است و توانایی تولید شغل و ثروت را از راه آفرینش و

بازآفرینی فرهنگ مبنا حلقه اتصال دهنده گردشگری و صنایع خلاق

گردشگری پیش از آنکه پدیده‌ای اقتصادی باشد، امری فرهنگی است؛ چراکه منابع و سرمایه‌های فرهنگی یکی از مهم‌ترین منابع درآمدزا در این زمینه است. حال با در نظرگیری اقبال عمومی نسبت به گردشگری در کشورهای سرتاسر جهان، اقبال و علاقه عمومی نیز نسبت به داشته‌ها و میراث تاریخی-فرهنگی نظیر بناها، محله‌های تاریخی و سایت‌های باستانی نیز بیشتر شده است. امروزه، فرهنگ نه تنها با توجه به رسالت ذاتی آن در ترویج حقوق انسانی و شکل دادن به دانش جمعی و بهبود کیفیت زندگی، بلکه در ایجاد اشتغال، بازآفرینی شهری و انسجام اجتماعی نقش زیادی دارد. بازآفرینی فرهنگ مبنا نیز با طرح مفاهیم پایه‌ای، مانند استفاده از حوزه‌های نوآورانه اقتصادی و صنایع خلاق، به این نکته اساسی می‌رسد که می‌توان در بافت‌های درونی و هسته‌های مرکزی شهرها، با اطمینان به نتایج فرآیند بازآفرینی، از رهیافت فرهنگی و ویژگی‌های مثبت آن بهره جست. این رهیافت، به کالبد دیروز احترام می‌گذارد و ساختارهای نو را، در همخوانی با ساختارهای دیروز، به این ترکیب می‌افزاید و محتوا و کارکردی را ارائه می‌دهد که روساخت آن جریان فرهنگی و اجتماعی و زیرساخت آن سازوکاری کاملاً اقتصادی و پربازده است (لطفی، ۱۳۹۰: ۴۷).

در راستای بازآفرینی بافت‌های شهری، طراحی شهری باید با فعالیت‌های فرهنگی و هنری در عمل دارای رابطه نزدیکی داشته باشد. محورهای فرهنگی، تولیدات فرهنگی، رویدادهای فرهنگی، صنایع خلاق و فرهنگی، هنرهای عمومی، پروژه‌های شاخص فرهنگی از جمله ابعاد ظهور بازآفرینی فرهنگ مبنا

در طراحی شهری است (حبیبی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۰۸)؛ بنابراین بازآفرینی، به ویژه بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ، که با عنوان بازآفرینی فرهنگ مبنا نیز یاد می‌شود، از باب برقراری پیوند گردشگری با بافت‌ها و محوطه‌های تاریخی شهرها دارای ارزش است؛ چراکه بافت‌های تاریخی پیش از آنکه عنصری فیزیکی و کالبدی باشند ماهیتی فرهنگی دارند. به تعبیری، نگاه و رویکرد بازآفرینی فرهنگ مبنا با نگاهی میراثی و حفاظتی به داشته‌های تاریخی-فرهنگی ما، گردشگری را در مسیری پایدار قرار خواهد داد. گردشگری در بازآفرینی فرهنگ مبنا به توسعه محیطی فرهنگی یا به نوعی قطب خلاق و فرهنگی منجر می‌شود (حبیبی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۱۰) و صنایع خلاق نیز به عنوان عاملی دربرگیرنده برای تمام تولیدات فرهنگی و هنری در بازآفرینی شهری به ایفای نقش خواهد پرداخت. با توجه به اهداف پژوهش در راستای بازآفرینی بافت شهشهان بر مبنای توسعه گردشگری، جدول شماره (۴) مؤلفه‌های درگیر را در بازآفرینی مبتنی بر عرضه محصولات گردشگری و زیرساخت‌های موردنیاز آن بیان می‌کند.

شبکه یکپارچه محورهای گردشگری خلاق

یکی از راهکارهای بازآفرینی فرهنگ مبنا در بافت‌های باارزش تاریخی توجه به عناصر تاریخی، صنایع خلاق و ظرفیت‌های گردشگری در بافت از طریق ایجاد فضاهای گردشگری است. نمونه‌ای از این فضاها، محورهای پیاده‌مدار گردشگری است که در صورت شکل‌گیری به صورت شبکه‌ای منسجم کارکرد مطلوبی خواهد داشت. این شبکه مسیریایی پیاده‌مدار و به هم پیوسته با کاربری مختلط و با اولویت صنایع خلاق است که سهولت دسترسی گردشگر پیاده را در ساختار تاریخی شهر فراهم می‌آورد و رابطه بین جاذبه‌ها،

جدول شماره (۱): مؤلفه‌های درگیر در بازآفرینی مبتنی بر عرضه محصولات گردشگری و زیرساخت‌های مکمل آن‌ها

مؤلفه‌ها	گونه‌ها	بیان ویژگی‌ها و ارزش‌ها
مؤلفه‌های استراتژیک توسعه گردشگری	کسب و کار	میزبانی از اجلاس‌ها و نمایشگاه‌ها، مراکز تجاری بزرگ، جذب شرکت‌ها و سرمایه‌گذاری خصوصی، بازاریابی و ایجاد اشتغال
	جاذبه‌ها (طبیعی و مکانی)	احیای ساختمان‌ها و بناهای یادبود تاریخی و میراث فرهنگی، موزه‌ها، گالری‌ها، کلیساها، مساجد، میدان‌ها بزرگ، میراث صنعتی و بافت تاریخی، عناصر طبیعی نظیر رودخانه، کوه و دریا
	رویدادهای خاص	برگزاری رخداد‌های بزرگ، نظیر رویدادهای ورزشی، جشنواره‌های خاص، مراسم خاص و نادر مذهبی
	خرده‌فروشی	توسعه فضاهای خرید و سرگرمی، فروشگاه‌های زنجیره‌ای و بزرگ، راسته‌بازارهای خرده‌فروشی، بازارهای قدیمی
	فرهنگی	برجسته‌سازی صنایع فرهنگی، هویت مکان، گالری‌های هنری، مراکز موسیقی، سالن‌های کنسرت و تئاتر، زبان و آداب و رسوم و سبک زندگی
	خدمات رفاهی و پذیرایی	ارائه فعالیت‌های رفاه عمومی، نظیر تسهیلات اقامتی - تفریحی، هتل‌ها، مراکز درمانی، فضای سبز فراغتی، سرویس بهداشتی
مؤلفه‌های زیرساختی و امکانات مکمل گردشگری	حمل و نقل و شبکه دسترسی	توسعه حمل و نقل عمومی کارآمد، سهولت دسترسی به محصولات گردشگری، پارکینگ
	آموزش و اطلاع‌رسانی	ارائه مراکز مدیریت مقصد و اطلاع‌رسانی، آموزش کارمندان و هتل‌داران، تابلوهای اعلان راهنماها و نقشه‌ها

منبع: شفيعی و ربانی، ۱۴۰۰

ارزش زیست در ساختار تاریخی را به وسیله افزایش امکانات و تسهیلات زندگی، مانند حمل و نقل مناسب، تقویت هویت محلی، تقویت صنایع خلاق و... بالا بردن و نقش حرکتی و کارکردی ساختار تاریخی و سبز را در ساختار جدید ارتقا داد.

روش پژوهش

این پژوهش براساس نوع پژوهش کاربردی و براساس هدف پژوهش، توصیفی و اکتشافی است و از لحاظ روش در زمره پژوهش‌های کیفی قرار دارد. استراتژی‌های پژوهش موردپژوهی است. انواع داده‌های کیفی در این طرح شامل داده‌های

ساختار سبز، ساختمان‌های مهم و زیرساخت‌های گردشگری را برقرار می‌کند و از این طریق به بازآفرینی فرهنگ مینا منتج می‌شود. این شبکه باید دارای قابلیت اتصال و برقراری رابطه با ساختار جدید و قدیم شهر را داشته باشد و، با توجه به بستر، نقش‌های مختلفی را بپذیرد. مؤلفه‌های دسترسی، پیوستگی، اختلاط کاربری و عناصر طبیعی از جمله مؤلفه‌های اصلی این مفهوم است. به منظور ارتقای ساختار تاریخی می‌توان ارتباط و هماهنگی از بین رفته بین عناصر و اجزا را تقویت و رابطه گسسته ساختار حرکتی را برقرار کرد، نقش عناصر کالبدی و کارکردی باقی‌مانده را پررنگ‌تر و

جدول شماره (۲): چهارچوب ایجاد محورهای گردشگری خلاق با هدف بازآفرینی فرهنگ مینا

سیاست گذاری	مفهوم	زمینه راهبردی	
	شبکه یکپارچه از مسیرهای پیاده‌مدار و فضاهای عمومی با دید مطلوب به عناصر تاریخی	فضاهای عمومی/مکان‌سازی ^۱	
	دسترسی و نفوذپذیری		
	تنوع/گوناگونی		
	اختلاط کاربری، تزریق کاربری و خدمات موردنیاز گردشگران، به‌کارگیری صنایع خلاق در تعریف مسیرها و فضاهای عمومی، حفظ تنوع سبک ابنیه تاریخی		
	ارتقای عناصر خوانایی، اعم از گره‌ها، لبه‌ها، مسیرها، حوزه‌ها، نشانه‌ها، تمایز معمارانه با حفظ تشخیص و هویت		
	خوانایی		
	عمق ساختمان/دسترسی/ارتفاع/سختی، نرمی/مناطق فعال، غیرفعال	انعطاف‌پذیری/سازگاری	
	مقیاس انسانی، نظارت طبیعی، ایمنی پیاده، اصول پیاده‌مداری	آسایش/امنیت	
	ایجاد فضاهای مکث و عمومی در مسیر محورها و شبکه گردشگری جهت ارتقای ماندگاری گردشگر و آسایش ساکنان	فضاهای عمومی	
	ایجاد فضاهای عمومی پیرامون عناصر تاریخی جهت تعریف مناسب گستره‌های تاریخی و ارتقای منظر فرهنگی		
	کف‌پوش، مبلمان خیابانی، نگهداری از مسیرها، روشنایی و نورپردازی، منظرسازی نرم و سبز، تنوع رنگ‌ها، الگوها و مصالح	ارتقای محیطی ^۲	
	ارتقای جاذبه‌های فرهنگی/فعالیت‌ها و کاربری‌های جاذب گردشگر ایجاد محلی برای نمایش رویدادهای اجتماعی فرهنگی هویت‌مند ایجاد محلی برای نمایش روایت‌ها و داستان‌های بافت ایجاد محلی برای نمایش صنایع خلاق بافت	امکانات فرهنگی	فعالیت فرهنگی ^۳
		فستیوال و رویدادها	
		اقتصاد شبانه	
		معماری به‌عنوان هنر	
	نشانه‌ها/ تزئینات و دکوراسیون	خصوصی سازی	
	استراتژی منطقه برای تعریف و تعیین و حفاظت میراث معمارانه/صنایع خلاق	حفاظت	توسعه ساخت ^۴
	کاربری مختلط، صنایع خلاق، توسعه مسکونی	نوآوری	
	استفاده مجدد از منابع	پایداری	
	حفظ منظر فرهنگی تاریخی/زمینه‌گرایی، بهره‌گیری از الگوهای بارزش تاریخی، حفظ و ارتقای کریدورهای دید به عناصر تاریخی	بصری	

1. Public Realm/Place making
2. Environmental improvement
3. Cultural Activity
4. Building Development

سیاست‌گذاری	مفهوم	زمینه راهبردی
مشارکت ساکنان، هنرمندان و کسبه محلی در فرآیند طراحی، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و رویدادها، ارتقای حمل‌ونقل عمومی، پیاده‌مداری، دوچرخه‌مداری، نشانه‌گذاری محورها و فضاهای عمومی از طریق عناصر و الگوهای هویت‌مند بافت	مشارکت محلی و دسترسی ^۱	
بررسی، بازاریابی و ارتقای منطقه با رویکرد صنایع خلاق و گردشگری	راهبرد فرهنگی	راهبرد طراحی ^۲
تسهیل تغییرات کاربردی و تأثیرگذار با رویکرد ارتقای صنایع خلاق	راهنمای توسعه	
پیوستگی ساختمان‌ها، عناصر تاریخی و باارزش و محیط طبیعی و روابط بین آن‌ها	راهبرد منظر	
راهبردهای بازآفرینی فرهنگ‌مبنا/اهمیت رویکرد میان‌رشته‌ای	گروه طراحی شهری	

منبع: نگارندگان با استفاده از چهارچوب (Wansborough, & Mageean, 2000: 189)

مضمون، تحلیل و مضامین فراگیر و سازمان‌دهنده شناسایی کردیم تا از آن‌ها در مرحله چشم‌اندازسازی و تدوین راهبردها بهره بگیریم. در مرحله بعد چشم‌اندازسازی محدودۀ مورد مطالعه را با هدف ایجاد شبکه‌های محورهای گردشگری تدوین و ماتریس دستیابی به اهداف را براساس مؤلفه‌های گردشگری خلاق ارائه دادیم. در نهایت برنامه‌های اقدام را در قالب نقشه شبکه هم‌پیوند محورهای گردشگری پیاده‌مدار خلاق و شناسنامه پروژه‌های پیشنهادی به صورت موضوعی و موضعی در قالب پروژه‌های مرمتی، عملکردی، فضای شهری و زیباسازی ارائه دادیم.

معرفی نمونه مورد مطالعه: محله شهشهان در شهر اصفهان

اصفهان با وجود بازارهای تاریخی متعدد، موزه زنده‌ای از فرهنگ و سنت است و از سال ۲۰۱۵ به شبکه شهرهای خلاق یونسکو در موضوع صنایع دستی پیوسته است. از میان ۳۷۰ رشته صنایع دستی موجود در ایران، استان اصفهان با ۱۹۶ رشته، رتبه اول را در میان استان‌های کشور داراست (سازمان میراث

متنی (داده‌های مصاحبه‌ای، روایت‌های زنده، تاریخ شفاهی، روایات منقول، اسناد و مدارک) و داده‌های مشاهده‌ای متنی (یادداشت‌های میدانی پراکنده، یادداشت‌های میدانی مشاهده‌ای مستقیم، یادداشت‌های میدانی استنباطی محقق) و داده‌های مشاهده‌ای ناب یا سنجه‌های غیرمزاحم (تصاویر، نقشه‌ها، فیلم‌ها، کروکی‌ها و...) است. داده‌های متنی برگرفته از اسناد علمی پژوهشی معتبر و مدارک و اسناد تاریخی است. فنون گردآوری داده‌های پژوهش برای داده‌های متنی، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و برای داده‌های مشاهده‌ای، مشاهده مشارکتی و سنجه‌های غیرمزاحم است.

فرآیند انجام پژوهش را به این صورت انجام دادیم که در ابتدا چهارچوب مفهومی گردشگری خلاق و بازآفرینی فرهنگ‌مبنا را تهیه و در مرحله بعد مطالعات پیشین مربوط به طرح «بازتعریف نقش محله‌های هدف گردشگری در راستای توسعه گردشگری» را برای شهشهان مرور و وضع موجود را، براساس مؤلفه‌های گردشگری خلاق و مصاحبه‌های عمیق با مردم و مطلعان، تحلیل کردیم. مصاحبه‌ها را با روش تحلیل

1. Community Participation and Access
2. Design strategy

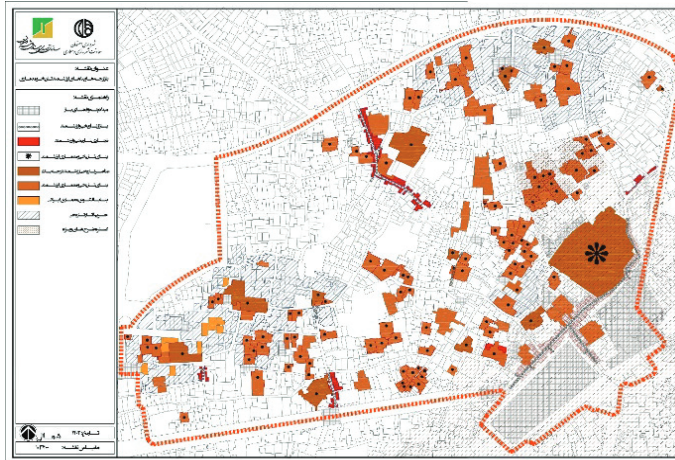

نقشه شماره (۱): موقعیت محله شهشهان در اصفهان

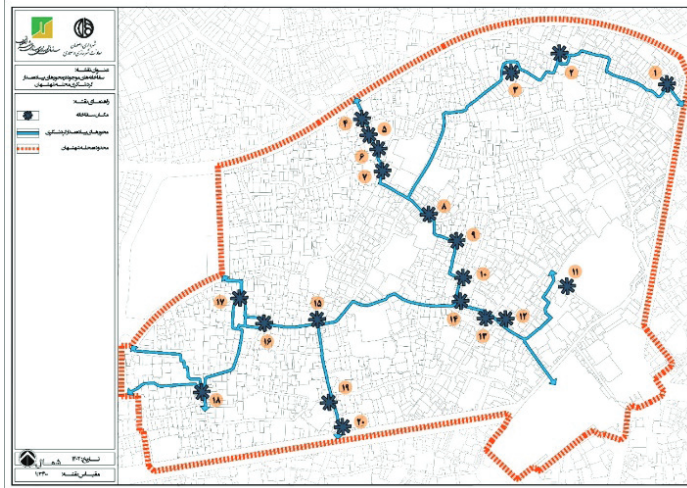
هنری در هویت و تاریخ اصفهان ریشه دارند، با شرایط و موقعیت کنونی سازگار ترند و در این مقطع زمانی چون نمی‌توانند هدف تحریم‌ها قرار بگیرند، بهتر از سایر صنایع مسیر توسعه را هموار می‌کنند. مهم‌تر از همه آنکه این هنر-صنعت با محیط‌زیست مهربان است (ژیانپور و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۴).

بخش قابل توجهی از آثار تاریخی ثبت‌شده جهانی و ملی اصفهان در محله‌هایی، همچون نقش جهان، امامزاده اسماعیل، جوباره، شهشهان، سنبلستان و درب کوشک قرار گرفته که به‌عنوان محله‌های هدف گردشگری، توسط شهرداری اصفهان، تعیین شده است. محله شهشهان در جوار یکی از مهم‌ترین سایت‌های ثبت‌شده در فهرست میراث جهانی بشر در ایران (مسجد جامع عتیق اصفهان) واقع شده است و از سوی دیگر، قدم‌به‌قدم، بناهای ارزشمندی را در خود جای داده که نامشان در فهرست میراث ملی ایرانیان به ثبت رسیده است. اما در کنار همه این دارایی‌ها، فضاهایی را هم دارد که گرچه در فهرست میراث ملی

فرهنگی و صنایع‌دستی و گردشگری استان اصفهان، (۱۳۹۲). براساس آمارهای مکتوب در آمایش شهر اصفهان، هنرمندان این شهر در سال‌های اخیر ۱۰۲ مهر اصالت یونسکو و ۱۵۸ نشان ملی در صنایع‌دستی دریافت کرده‌اند. شهر اصفهان جزء چند شهر اول ایران، در تربیت نیروی متخصص و مراکز علمی آموزشی در سطوح عالی و تکمیلی، است. در قسمت آموزش صنایع‌دستی، دو دانشگاه، پنج هنرستان و شش آموزشگاه خصوصی و دولتی فعال‌اند. از آنجاکه اصفهان در عرصه زیست‌محیطی با چالش‌های بسیاری رودرروست و تحریم‌های اقتصادی و رکودهای ناشی از آن هم شرایط را دشوارتر کرده است؛ این دشواری‌ها به اصفهان بینشی در راستای تحقق آرمان‌شهر فرهنگ و هنر داده است. راه چاره‌ای که شاید نجات اصفهان از مشکلات صنعتی، اقتصادی و زیست‌محیطی در آن نهفته باشد. به نظر می‌رسد که هنرهای سنتی و صنایع‌دستی بتوانند تهدیدهای موجود را به فرصتی برای توسعه تبدیل کنند. به‌واسطه اینکه این صنایع

نقشه شماره (۲): عناصر و ابنیه ارزشمند تاریخی محدوده

نقشه شماره (۳): موقعیت سقاخانه‌ها به عنوان عناصر تاریخی هویتمند

منحصر به فرد کرده است. با توجه به قابلیت‌های بیان شده و اینکه اصفهان جزء شبکه شهرهای خلاق در بخش صنایع دستی است، طراحی شبکه محورهای پیاده‌مدار گردشگری خلاق فرصت مناسبی جهت ایجاد فضای مناسب ارائه ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها، کارگاه‌ها و آثار صنایع دستی به عنوان صنایع خلاق، به صورت محورهای گردشگری پذیر تجربه محور و دارای تم خاص، در این

نام و نشانی ندارند، اما واجد ارزش اند. مهم‌تر اینکه این پهنه جزو معدود نقاط کهن شهر اصفهان است که هنوز بخشی از بافت تاریخی ارزشمند اصفهان را در خود دارد و این «بافت» توانسته از مداخلات مختلف جان سالم به در ببرد. همچنین حضور هنرمندان صنایع دستی و کارگاه‌های مختلف هنری در رشته‌های مختلف قلمکاری، منبت، میناکاری و... این محدوده را

محدوده است. نقشه زیر موقعیت محدوده مورد مطالعه را در منطقه ۳ شهر اصفهان نمایش می‌دهد.

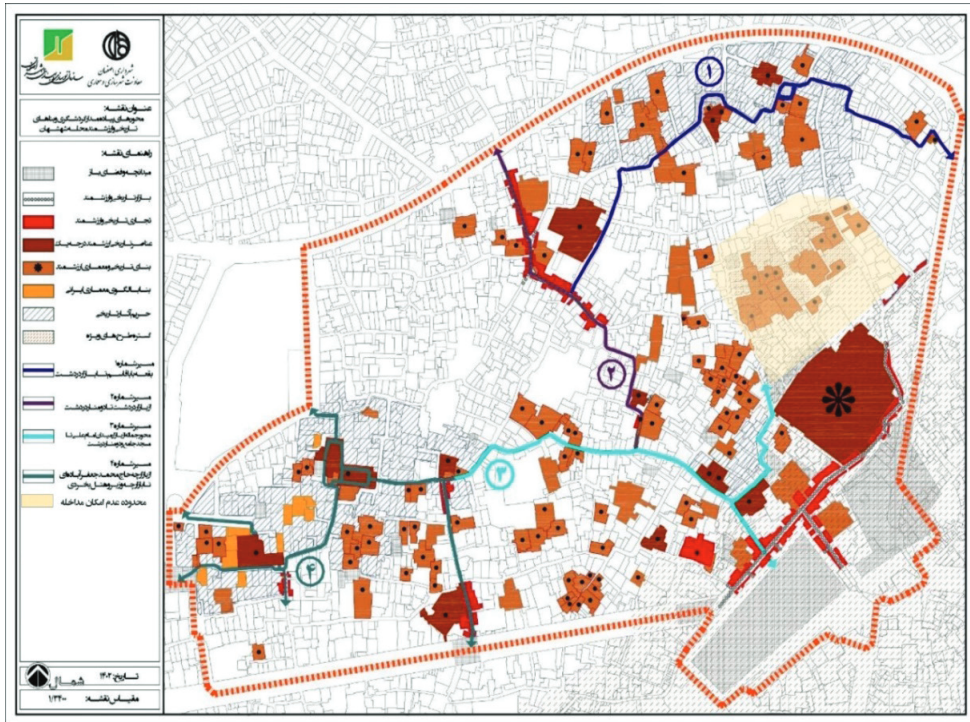
عناصر تاریخی در محدوده مورد مطالعه

پس از شناخت ابعاد مختلف طراحی شهری و تحلیل آن، این پژوهش به مطالعه عناصر تاریخی، قطب‌های فرهنگی و رویدادهای اجتماعی، مذهبی، آیینی و هنری، برای ارائه راهبردهای مناسب بازآفرینی فرهنگ‌منا، می‌پردازد. مشاهدات میدانی شناسایی بناهای تاریخی موجود اعم از ثبت‌شده در فهرست میراث ملی ایرانیان، ستاره‌دار و یا ثبت‌نشده اما واجد ارزش و فهرست‌برداری از بناهای تاریخی مهمی است که در پهنه پروژه باید مورد توجه قرار گیرند. عناصر تاریخی و واجد ارزش در محله شهشهان متعدد است و در جای جای محله به چشم می‌آید و منظر فرهنگی ویژه‌ای به این محله بخشیده است. این بناها، شامل مسجد جامع اصفهان، بقعه بابا قاسم، بقعه شهشهان، حمام و بازار قاضی، باغ سهیل (مدرسه باغ سهیل)، مدرسه آقانور، مکتب‌خانه‌های دردشت، دومنار دردشت، بازار دردشت، سرای رضا صراف، مسجد چاره، منار بزرگ نظامیه، صحنه امین، مدرسه نظامیه و... و نیز خانه‌های تاریخی زیادی اعم از خانه بهشتیان، خانه خورشید و... هستند. نقشه زیر ابنیه ارزشمند و تاریخی محدوده را نمایش می‌دهد. با توجه به نحوه قرارگیری عناصر تاریخی مسیرهایی که به بهترین نحو دسترسی و اتصال را بین این عناصر ایجاد می‌کنند، به‌عنوان محورهای اصلی گردشگری در نظر گرفته شدند تا راهبردها و پروژه‌ها نیز در امتداد همین محورها ارائه شوند. همچنین یکی از عناصر مهم هویت‌مند این بافت، سقاخانه‌ها هستند که موقعیت مکانی آن‌ها در نقشه شماره (۳) آمده است. این عناصر در ایجاد خوانایی و هویت بصری بافت نقش کلیدی

و در طراحی و برنامه‌ریزی محورهای گردشگری در اولویت اول قرار دارند، به‌نحوی که می‌توانند در امتداد محورهای گردشگری پیشنهادی نشانه‌گذاری باشند.

رویدادها و فعالیت‌های واجد ارزش در محدوده مورد مطالعه

پهنه مورد مطالعه، زیست پیوسته بیش از یک هزاره را تجربه کرده است. از همین روی، فعالیت‌های بسیاری در طول زندگی مردمان، در این محدوده، تجربه شده است. فعالیت‌هایی که در دسته‌های مختلفی طبقه‌بندی می‌شوند؛ از فعالیت‌های دینی و مذهبی گرفته تا فعالیت‌های تجاری، اقتصادی، سیاسی و البته علمی. شماری از این فعالیت‌ها شامل فعالیت‌های مذهبی و دینی در مسجد دوقاضی هیئت حسینی پامنار دردشت است و مرحوم حاج مرشد حسین پنجه‌پور و مرشد تمیزی‌فر از بنیان‌گذاران این هیئت بوده‌اند. از منظر فعالیت‌های اقتصادی و تجاری یکی از مشاغلی که در عصر صفوی در محله شهشهان رونق داشت، شغل عصارای بود تا بدانجا که کوی عصاران در این منطقه به وجود آمد و هم‌اکنون عصارخانه جماله در این محدوده واقع است. همچنین فعالیت‌های علمی و فرهنگی مختلفی در این محله انجام می‌شده است. در دوران سلاجقه تا پیدایش سلسله صفوی مدارس در اصفهان در این محدوده تأسیس می‌شوند و نام دارالعلم برای اصفهان از همین جا نشئت گرفته است. مدارک نشان می‌دهد قدیمی‌ترین مدرسه وقفی اصفهان به نام علاءالدوله کاکویه در قرن چهارم در محله دردشت بنا شده و محل تدریس ابن سینا بوده است. این قدیمی‌ترین مدرسه اصفهان است و به نام مدرسه علائی معروف است. در قرون چهار تا ششم هجری نیز چنان رونقی داشت که آن را دارالعلم می‌گفتند. مدرسه نوریه را که در انتهای بازار عربان واقع شده، نیز به زمان سلطنت

نقشه شماره (۴): محور اصلی پیشنهادی در محدوده در راستای ایجاد شبکه محورهای گردشگری

صنعت خلاق صنایع دستی اصفهان نیست. از این رو، این محدوده به صورت بالقوه ظرفیت تبدیل شدن به مقصد گردشگران جهت تجربه و بازدید از کارگاه‌های صنایع دستی و نیز خرید این محصولات را دارد تا با ارائه چشم‌انداز جدید و راهبردهای مبتنی بر بازآفرینی فرهنگ مبنای این محدوده را به صورت بالفعل به محله خلاق صنایع دستی با تم‌های مختلف (هنرهای مختلف) تبدیل کند. این چشم‌انداز به تعریف راهبردها و سیاست‌ها در قالب اقدامات کالبدی و مرمتی، طراحی فضاهای شهری، تزریق کاربری‌های مورد نیاز گردشگر و ساکنان، تغییر فعالیت و تزریق عملکردهای خلاق گردشگرپذیر در ابنیه تاریخی و واجد ارزش، در مسیر شبکه محورهای پیشنهادی، نیاز دارد.

شاه سلیمان و آغاز میرزانورالدین محمد جابری سلطنت شاه سلطان حسین صفوی نسبت می‌دهند. در حال حاضر، برخی از فعالیت‌های مذهبی همچنان در محدوده برقرار است و بازار دردشت به صورت نیمه‌فعال به حیات اقتصادی خود ادامه می‌دهد، اما عدم رسیدگی به بناهای تاریخی باعث فرسودگی کالبدی، عملکردی و فعالیتی در محدوده شده است. از طرف دیگر، هنرمندان صنایع دستی در رشته‌های مختلف، نظیر هنر پارچه، چوب، فلز و... در نقاط مختلف محدوده، مانند خان، جواهری، بازار دردشت، سرای رضا صراف، سرای قصر و... مشغول فعالیت‌اند، اما محیط کالبدی این کارگاه‌ها با مشکلات بسیاری روبه‌روست و در شأن هنرمندان و

سیاست گذاری در محدوده و تدوین برنامه بازآفرینی شهری فرهنگ‌مبنا با رویکرد گردشگری خلاق ویژه محله

شهری شامل ابعاد مورفولوژی، ادراکی، اجتماعی، بصری، کارکردی، معابر و دسترسی، زمینه و زمان، اقتصادی، زیست‌محیطی و مدیریتی، اهداف خرد در راستای دستیابی به هدف کلان طرح تدوین شده‌اند. این اهداف خرد شامل ارتقای کالبد براساس هویت معماری تاریخی، تقویت غنای حسی و خوانایی در جهت رویدادهای فرهنگی-مذهبی، افزایش مشارکت اجتماعی به‌وسیله رویدادهای فرهنگی، تقویت کردوورهای دید مطلوب و تناسب بصری، کاربری (اختلاط کاربری و ارتقای کاربری‌های وابسته به

یکی از مهم‌ترین بخش‌های این پژوهش تعیین اهداف کلان، اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌ها در قالب چهارچوب نظری پژوهش (نمایش داده‌شده در جدول شماره (۳)) است. هدف کلان تعیین شده، بازآفرینی فرهنگ‌مبنا بر مبنای ایجاد محله خلاق صنایع‌دستی و توسعه گردشگری است. پس از تعیین هدف کلان، براساس هریک از هشت بعد مطالعات طراحی

جدول شماره (۳): اهداف، راهبردها و سیاست‌های محدوده مورد مطالعه

سیاست	راهبرد	هدف خرد	بعد
ایجاد میدانچه‌های کوچک در جوار عناصر ارزشمند تاریخی و مکان‌های مستعد با جداره طراحی شده (مسیر اول: فضای شهری صحنه امین، بازپیرایی میدانچه بقعه شهشهان، میدانچه محلی مقابل بازار قاضی، باتوق ارشاد، فضای شهری مقابل مسجد آقانور)، (مسیر دوم: فضای شهری شمال و غرب مسجد آقانور، ساماندهی فضای شهری مجاور دو منار دردشت، میدانچه محلی شمال دو منار دردشت)، (مسیر سوم: میدانچه محلی شمال کوی شیخ بهایی، فضای شهری مقابل خانه بهشتیان، فضای شهری مجاور مسجد جماله و فضای سبز بوستان جماله) (مسیر چهارم: فضای روبه‌روی سرای جمیلان، فضای شمالی امامزاده درب امام)	افزایش تنوع فضایی با حفظ محصوریت بازارچه و ایجاد میدانچه‌های محلی در موقعیت‌های خاص		ارتقای کالبد براساس هویت معماری تاریخی مورفولوژی
ایجاد ضوابط معین جهت جلوگیری از تجمیع و تعریض بی‌ضابطه در محور ثبت‌خانه‌ها و عناصر تاریخی ثبت‌نشده در میراث فرهنگی	پرهیز از تعریض‌گذرها و تجمیع پلاک‌ها خارج از ضوابط و حفظ تنوع و گوناگونی در محور و مساحت ابنیه		
پرهیز از بهسازی و نوسازی ابنیه با کیفیت نامطلوب و سبک‌های بلا تکلیف و استفاده از الگوی مصالح، طیف رنگی و فرم معماری هویتمند موجود در محور برای بهسازی ابنیه معاصر	به‌کارگیری مصالح متناسب با بافت تاریخی و پرهیز از به‌کارگرفتن مصالح مدرن ناسازگار با معماری باارزش ایرانی-اسلامی		
تقویت ارتباط میان عناصر اصلی محور از طریق کف‌سازی برگرفته از الگوهای معماری و شهرسازی ایرانی-اسلامی	بهبود کیفیت کف‌سازی معابر به‌طور شاخص در چهار مسیر پیشنهادی		
پرهیز از نوسازی ناهمگون با زمینه تاریخی و ترمیم و تعمیر ابنیه واجد شرایط مرمت تخصصی	حفظ بافت ارگانیک و تقویت آن به‌ویژه در راسته بازارچه‌ها		
پرهیز از به‌کاربردن نهایت اصول زیبایی‌شناختی در مرمت تمام ابنیه موجود به‌منظور ایجاد تمایز میان ابنیه شاخص و سایر کاربری‌ها به‌خصوص در خط آسمان واحدهای مسکونی	بهبود وضعیت منابع کالبدی پشتیبان گردشگری شهر به‌وسیله مرمت، بهسازی، بازسازی و یا نوسازی		
استخراج و به‌کاربردن القبای زیبایی‌شناختی میراث موجود در فرآیند نوسازی ابنیه	بهره‌گیری از فرم‌های معماری تاریخی در انجام نوسازی و بازسازی		

سیاست	راهبرد	هدف خرد	بعد
ایجاد فعالیت‌های فرهنگی و متناسب با بازه‌های هویتی و فرهنگی محدوده در ابنیه واجد ارزش تاریخی که مرمت و حفاظت شده‌اند.	استفاده از عناصر نشانه در خوانا کردن فضاهای شهری محور تاریخی	تقویت غنای حسی و خوانایی به‌وسیله رویدادهای فرهنگی - مذهبی	ادراکی
احیای میراث به‌جای‌مانده و ساختن دوباره عناصر از میان‌رفته معرفی رویدادهای فرهنگی - مذهبی (بابا قاسم، شهشهان و...) به گردشگران	احیای روایت‌ها و هویت‌های به فراموشی سپرده‌شده		
احیای کالبدی و کارکردی ابنیه متروکه و تخریب‌شده به‌عنوان فضای روایتگر رویداد	ایجاد مکان مناسب جهت معرفی رویدادهای فرهنگی در کالبد واجد ارزش تاریخی		
برگزاری دوره‌های آموزشی و بازدید کودکان، نوجوانان و جوانان از محورهای تاریخی جهت افزایش علاقه‌مندی به حفظ میراث ملموس و ناملموس	فراهم‌سازی بستر حضور گروه‌های مختلف سنی و جنسی		اجتماعی
اختصاص بخشی از محور به مکان بازی کودک و سایر فضاهای موردنیاز محلی (فضای مکت مقابل دومنار دردشت، میدانچه محلی ششمال کوی شیخ بهایی، فضای شهری مقابل خانه بهشتیان، فضای شهری مجاور مسجد جماله و فضای سبز بوستان جماله)	تخصیص فضاهای باز و عناصر انعطاف‌پذیر و مناسب‌سازی‌شده برای حضور اقشار مختلف		
ایجاد فعالیت‌های فرهنگی، فراغتی و ورزشی و مواردی از این قبیل به‌ویژه در بناهای واجد ارزش	تقویت حضور ساکنان و فراهم کردن زمینه حضورپذیری برای گردشگران		
اختصاص مکان مناسب در بناهای باارزش معماری به فعالیت‌های مرتبط با گردشگری	تقویت سازگاری بین کاربری مسکونی و گردشگری		
مشارکت مردم و بخش‌های خصوصی، عمومی و دولتی در عرصه‌های تصمیم‌گیری رویدادها	ایجاد شرایط مساعد برای برگزاری فعالیت‌های فرهنگی و هنری و مذهبی در مقیاس محلی در بناهای باارزش تاریخی		
پشتیبانی از رویدادهای تجاری، کارگاهی و فرهنگی بهسازی منابع کالبدی موجود رویداد و استفاده حداکثری از آن‌ها	به‌کارگیری منابع فرهنگی و پتانسیل‌های تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، مذهبی، عملی و ادبی و گردشگری در رویدادها		
تولید تقویم رویدادهای چهار فصل مطابق با فصول گردشگرپذیر	در نظر گرفتن رویدادها در تهیه طرح‌های بالادستی و گردشگری		
حذف قرارگاه‌های رفتاری نامساعد مانند تجمع معتادان و ... ضمن ایجاد خدمات کاربری یا کالبد مناسب محور گردشگری توجه به عدم تقابل فعالیت در فضاهای گره‌ای پیش‌بینی‌شده با مساجد	کاهش قرارگاه‌های رفتاری نامناسب و تقویت قرارگاه‌های رفتاری مساعد با محور		
تقویت گره در ترکیب با مکان استراحت عابران پیاده توجه به حفظ گوناگونی کالبد به‌منظور پذیرندگی گروه‌های اجتماعی مختلف	بخشیدن جان تازه به ماهیت و عملکرد محور در راستای تقویت حس اجتماع‌پذیری در مکان‌های خاص محور		
پیش‌بینی سیستم روشنایی در قالب شبکه منظم نورپردازی بافت و عناصر طبیعی، تاریخی و مصنوعی درون آن‌ها	ایجاد نورپردازی و روشنایی در محور		
ایجاد امنیت اجتماعی و آسایش بیشتر برای ساکنان با بهره‌گیری از روش‌های نظارت قانونی و طراحی شهری	تعبیه فعالیت‌های شبانگاهی به‌ویژه در بناهای تاریخی به‌منظور تقویت نظارت مستقیم و غیرمستقیم بر فضا		

هدف خرد	راهبرد	سیاست	بعد
هویت کریدورهای دید مطلوب و تناسب بصری	پرهیز از ایجاد خط آسمان نامتعادل و نامتوازن در طول جداره‌ها ضمن تأکید بر غلبه عنصر شاخص در خط آسمان	استفاده از الگوها و القای معماری ابنیه واجد ارزش تاریخی و معماری در نوسازی ابنیه معاصر ایجاد وحدت فرم ساده و همخوان با بستر تاریخی در تابلوهای راهنما در مسیر حرکتی	منظر (سازمان بصری)
	ارتقای تعادل بصری به وسیله الگوگیری از ابنیه ارزشمند موجود در محور	احیای فرم‌ها و سبک‌های کالبدی گذشته، باززنده‌سازی ابنیه با احترام گذاشتن به گذشته و شکل دهی به مجموعه‌ای یکپارچه و شاخص به لحاظ کالبدی	
	ارتقای کریدورهای بصری به عناصر ارزشمند (سقاخانه و ورودی بازارچه‌ها) از لحاظ تاریخی و خاطره‌ای	برقراری کریدورهای دید مناسب به بقعه بابا قاسم و شهشهان، مسجد صفا و آقانور و استفاده از پتانسیل برقراری ارتباط بصری در دیده‌ها پرهیز از نوسازی پلاک‌ها به شکل مدرن و حفظ الگوی ساخت و حجم توده- فضا در گذشته	
اختلاط کاربری و ارتقای کاربری‌های وابسته به گردشگری	پراکنش فعالیت‌هایی متمایز و مختلط با کاربری مسکونی در تمام محور	ترمیم و تعمیر ابنیه دارای ارزش به‌منظور احیای شرایط پیشین و ایجاد موزه جهت نمایش فعالیت‌هایی مانند کلوانبندی آسیاب، کش بافی، لنگ بافی	کارکردی و عملکردی
	رعایت تناسب مقیاس در کاربری‌های گردشگری تزیین شده	سازمان‌دهی فعالیت‌های تفریحی، گذران فراغت، ورزشی و اسکان گردشگری در طول مسیر تقویت صنایع و هنرهای دستی و خدمات دارای مزیت نسبی در گردشگری	
	ایجاد مفصل ارتباطی بین حوزه‌های با عملکرد فرهنگی، گردشگری و تجاری مختلط	پرهیز از ایجاد کاربری‌های بزرگ مقیاس و جاذب دسترسی با خودرو در محور	
دسترسی و تقویت دسترسی و ارتقاء ایمنی و امنیت	جابه‌جایی کاربری‌های ناسازگار با هویت تاریخی و فرهنگی و ایجاد فعالیت‌های متناسب و مطلوب اجتماعی- فرهنگی و... از محور گردشگری	تغییر تدریجی ترکیب کاربری‌ها و فعالیت‌های ناسازگار با هویت تاریخی و فرهنگی از طریق کاهش فعالیت‌های مزاحم شهری به نفع فعالیت‌های متناسب و مطلوب اجتماعی- فرهنگی گردشگری و تفریحی حذف فعالیت‌های ناسازگار، آلاینده یا ناهمگون، مانند انبار با دسترسی مستقیم از محور گردشگری	ایجاد بستر مناسب حضور پیاده و ارتقاء ایمنی و امنیت
	رسیدگی به وضعیت کف‌سازی و سایر تسهیلات کالبدی جهت تشویق جمعیت پیاده به استفاده از فضا	پیش‌بینی شبکه ارتباطی سواره درون‌محلی و فراهم‌سازی دسترسی از لایه دوم تسلط حرکت پیاده درون‌محور تاریخی و تعریف سازمان فضایی خاص برای آن ارتقای کیفیت ورودی‌ها و تعریف ورودی مناسب پیاده، سواره و مختلط در مکان‌های فاقد ورودی	
	ایجاد شبکه محوره‌های پیاده‌مدار گردشگرپذیر و سازمان فضایی مناسب (قلمرو پیاده)	ایجاد میدانچه‌های با محتوای فضای باز محلی برنامهریزی استفاده پیاده از فضاهای اصلی و کانون‌های تجمع ساکنان و گردشگران در محور تقویت وضعیت عمومی تجهیزات شهری و به‌کارگیری مبلمان شهری مناسب در طول مسیرها تمتیز کردن مبدأ، میانه و مقصد در محور ایجاد تعادل در برقراری دسترسی میان انواع الگوهای حرکتی	
تعیین سلسله مراتب مناسب محدوده پیاده‌مدار با درجه‌بندی معابر	آرام‌سازی ترافیک و محدود کردن تردد خودروهای عبوری از درون بافت تاریخی محله	ارتقای نظام حمل و نقل عمومی در محدوده پیرامونی محور و معابر شریانی اصلی ایجاد محدوده ترافیک آرام با سرعت ۳۰ و پایین‌تر	تعیین سلسله مراتب مناسب محدوده پیاده‌مدار با درجه‌بندی معابر
		ایجاد نظام سلسله‌مراتبی شبکه راه‌های درون بافت در پیوند مناسب با نظام‌های دسترسی از عمومی در سطح محله تا نیمه‌عمومی و نیمه‌خصوصی تعیین دسترسی‌ها و پارکینگ‌های محلی با پخشایش مطلوب (ایجاد پارکینگ‌های جمعی ایمن برای افراد محلی و واحدهای مسکونی فاقد دسترسی به پارکینگ خودروی شخصی در بنا) و گردشگری	

بعد	هدف خرد	راهبرد	سیاست
زمینه و زمان	تقویت حس گذر زمان در محور	ایجاد نمودهای بارز جهت درک گذر زمان در دوره‌های تاریخی مختلف	احیای کالبد به‌جای مانده از گذشته و بازگرداندن شرایط محور به دوره‌های شناخته‌شده و معین جهت برقراری انسجام و یکپارچگی پیشین تقویت شاخصه‌های کالبدی و روایی تاریخی کهن در مسیر با روایت‌گری حوادث تاریخ و افراد نامی محور توسط روایان با حفظ پوشش متناسب با هر دوره تاریخی
		اختصاص اولویت تأمین نیازهای ساکنان در مقابل گردشگران جهت افزایش حس تعلق	ایجاد مکان‌هایی جهت الحاق رنگ تعلق و ثبت نام و هویت ساکنان در طول مسیر
اقتصادی	جذب سرمایه به‌وسیله ایجاد ارزش افزوده در املاک با ارزش	تزیق فعالیت‌های ارتقادهنده قیمت سازگار با هویت محله‌ای و گردشگری به‌منظور جذب سرمایه و ارتقای وضعیت اقتصادی ساکنان	تسهیل سرمایه‌گذار جهت مرمت بناهای معماری شاخص و واجد ارزش تغییر کاربری و فعالیت بناهای تاریخی و واجد ارزش تاریخی
		ایجاد یکپارچگی و انسجام بین فرهنگ، کالبد با ارزش و بخش خصوصی	ایجاد ارزش افزوده برای املاک با ارزش معماری به‌وسیله تسهیل جذب سرمایه‌گذار بخش خصوصی اجرای پروژه‌های فرهنگی پیشگام با رویدادهای فرهنگی و دوره‌ای
زیست‌محیطی	ارتقای کیفیت محیطی و ساماندهی فضای سبز	تأمین آسایش محیطی و اقلیمی برای پیاده	حفاظت در برابر ایجاد آلودگی محیطی (هوا، صوتی، ناشی از زباله و فعالیت‌های کارگاهی مزاحم، تجمع خودرو) تأمین آسایش حرکت پیاده در برابر سواره
		ارتقای سرانه فضای سبز در مسیر ضمن توجه به بام سبز	افزایش حضور گیاهان و عناصر طبیعی مانند آب در فضاهای کوچک محلی نظیر میدانچه شهشهان و اعطای امتیاز ویژه به واحدهای ایجادکننده بام سبز
		مقابله با گسترش فرورنشست و پیشگیری از بروز خسارت ناشی از بلایای طبیعی	سیستم جمع‌آوری فاضلاب و جلوگیری از فرورنشست زمین سازمان‌دهی سیستم جمع‌آوری آب‌های سطحی و کاهش خطرات سیل‌گیری بافت

جدول شماره (۳)، ماتریس دستیابی به اهداف اعم از اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌ها براساس چهارچوب نظری پژوهش را به‌صورت دستورالعملی کلی در هر چهار مسیر پیشنهادی ارائه می‌دهد.

تدوین پروژه‌های موضوعی/موضوعی براساس نوع پروژه و نحوه مداخله

در این بخش پروژه‌های تعریف‌شده برای هریک از چهار مسیر پیشنهادی در جدول شماره (۴) ارائه و به‌صورت مکان‌مند در نقشه شماره (۵) نمایش داده شده است. گونه‌بندی پروژه‌ها شامل پروژه‌های مرمتی، فضای شهری، عملکردی و تغییر کاربری و زیباسازی‌اند. همچنین پروژه‌هایی تحت عنوان نقش سرو در جدول آمده که به پروژه‌های طراحی جداره یا

گردشگری)، دسترسی (ایجاد بستر مناسب حضور پیاده و ارتقای ایمنی و امنیت)، تقویت حس گذر زمان در محور، جذب سرمایه به‌وسیله ایجاد ارزش افزوده در املاک با ارزش و ارتقای کیفیت محیطی و ساماندهی فضای سبز است. پس از آن، در راستای دستیابی به این اهداف خرد، راهبردهای مؤثر و مفید و سپس سیاست‌هایی در جهت تحقق‌بخشی به این راهبردها تدوین شده‌اند که نهایتاً تمامی این اهداف خرد، راهبردها و سیاست‌ها به‌صورت کلی در راستای تحقق هدف کلان طرح و بازآفرینی بافت شهشهان براساس ایجاد شبکه محورهای گردشگری خلاق است. چهار محور گردشگری پیشنهادی در نقشه شماره (۴) نمایش داده شده است:

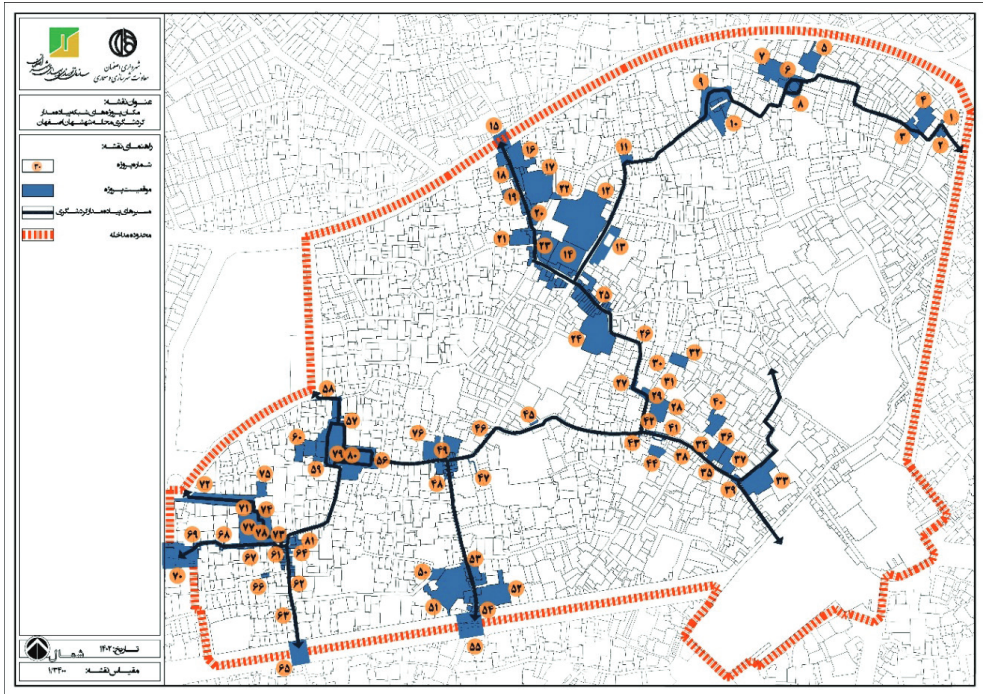
جدول شماره (۴): فهرست پروژه‌های پیشنهادی محلّه شهشهان

شماره	عنوان پروژه	نوع پروژه
۱	مرمت سقاخانه بابا قاسم	مرمتی
۲	مرمت بقعه بابا قاسم	مرمتی
۳	فضای شهری صحنه امین	فضای شهری
۴	مرمت مدرسه امامیه و تزریق کاربری فرهنگی هنری مبنی بر آموزش هنر صنایع دستی با تأکید بر استفاده کودکان و نوجوانان	مرمتی / عملکردی
۵	مرمت مسجد صفا	مرمتی
۶	مرمت سقاخانه بقعه شهشهان	مرمتی
۷	مرمت بقعه شهشهان	مرمتی
۸	بازپیرایی میدانیچه بقعه شهشهان	مرمتی
۹	بازپیرایی میدانیچه محلی بازار قاضی	مرمتی
۱۰	بهسازی کالبدی و عملکردی بازار قاضی	مرمتی / عملکردی
۱۱	تکمیل فاز دو پاتوق ارشاد	مرمتی
۱۲	مرمت مسجد آقانور	مرمتی
۱۳	فضای شهری مقابل مسجد و کتابخانه آقانور	فضای شهری
۱۴	تغییر فعالیت دبستان دخترانه شهید مؤمن زاده به هنرستان صنایع دستی	مرمتی / عملکردی
۱۵	تعریف ورودی بازارچه دردشت جهت اتصال محور دردشت به محلّه سرچشمه	فضای شهری
۱۶	بهسازی کالبدی و عملکردی بازار دردشت با تأکید بر واحدهای تولید و فروش انواع صنایع دستی و تبدیل آن به راسته صنایع دستی اصفهان	مرمتی / عملکردی
۱۷	مرمت سرای حاجی خان و تبدیل آن به بوتیک هتل و فضای پذیرایی گردشگری	مرمتی / عملکردی
۱۸	مرمت سقاخانه بازار دردشت (جنب مسجدالهادی)	مرمتی
۱۹	مرمت سقاخانه بازار دردشت (مقابل سرای حاجی خان)	مرمتی
۲۰	مرمت سقاخانه بازار دردشت (مقابل بن بست شهید علی بیتابی)	مرمتی
۲۱	راه اندازی موزه محلّه دردشت (حمام تاریخی دردشت)	عملکردی
۲۲	فضای شمالی شمال و غرب مسجد آقانور	فضای شهری

شماره	عنوان پروژه	نوع پروژه
۲۳	مرمت سقاخانه بازار دردشت (مقابل کوی باغ دردشت)	مرمتی
۲۴	پیرایش شهری جداره‌های پیرامون پارک زیباسازی فضای شهری	مرمتی
۲۵	مرمت سقاخانه مجاور پارک دردشت تا دومنار دردشت	مرمتی
۲۶	مرمت سقاخانه بین پارک دردشت تا دومنار دردشت	مرمتی
۲۷	ساماندهی فضای شهری دو منار دردشت	فضای شهری
۲۸	مرمت تیمچه حاج رضا صراف و تبدیل آن به کافه رستوران صنایع دستی: کارگاه- نمایشگاه و فروش صنایع دستی مختلط با فضای پذیرایی گردشگری (کافی شاپ و رستوران)	مرمتی / عملکردی
۲۹	مرمت سقاخانه مجاور دو منار دردشت	مرمتی
۳۰	نشانه گذاری (صحن جنبدیان)	زیباسازی فضای شهری
۳۱	نشانه گذاری (مزار عمو جماعلو)	زیباسازی فضای شهری
۳۲	میدانیچه محلی شمال دومنار دردشت	فضای شهری
۳۳	مرمت کالبدی حمام شیخ بهایی و تبدیل آن به موزه رویداد	مرمتی / عملکردی
۳۴	مرمت سقاخانه محور جماله- جنب سرای گزی‌ها	مرمتی
۳۵	مرمت ورودی سرای گزی‌ها	مرمتی
۳۶	مرمت سرای گزی‌ها و تبدیل آن به موزه رستوران	مرمتی / عملکردی
۳۷	مرمت عصارخانه جماله و تبدیل آن به موزه رویداد	مرمتی / عملکردی
۳۸	مرمت سقاخانه محور جماله- مقابل کوی شرف الواعظین	مرمتی
۳۹	فضای شهری روبه روی خانه بهشتیان	فضای شهری
۴۰	فضای شهری شمال کوچه شیخ بهایی	فضای شهری
۴۱	پیرایش شهری جداره ورودی بازار دومنار دردشت	فضای شهری
۴۲	مرمت سقاخانه کوچه شیخ بهایی- کوی درب زنجیر-	مرمتی
۴۳	نشانه گذاری (نقش سرو)	زیباسازی فضای شهری
۴۴	میدانیچه محلی جنوب کوچه شیخ بهایی	فضای شهری

شماره	عنوان پروژه	نوع پروژه
۶۶	نشانه‌گذاری مزار بابانوش	زیباسازی فضای شهری
۶۷	پیرایش جداره از سمت ورودی خیابان سنبلستان به سمت قصر جمیلان	زیباسازی فضای شهری
۶۸	نشانه‌گذاری (نقش سرو)	زیباسازی فضای شهری
۶۹	نشانه‌گذاری (نقش سرو)	زیباسازی فضای شهری
۷۰	آرام‌سازی معبر، کف‌سازی، تعریف ورودی و فضای شهری شرق خیابان سنبلستان	فضای شهری
۷۱	نشانه‌گذاری (نقش سرو) - جنب سرای جمیلان	زیباسازی فضای شهری
۷۲	تعریف ورودی از خیابان سنبلستان - میدان دروازه نو	فضای شهری
۷۳	مرمت سردر جنوبی قصر جمیلان	مرمتی
۷۴	مرمت سردر و جداره شمالی قصر جمیلان	مرمتی
۷۵	میدانچه محلی شمالی قصر جمیلان	فضای شهری
۷۶	مناسب‌سازی محوطه، طراحی منظر و نورپردازی بوستان حمام وزیر با تأکید بر ایجاد فضای گفت‌وگو	زیباسازی فضای شهری
۷۷	بهسازی عملکردی سرای جمیلان	عملکردی
۷۸	مرمت کالبدی و پیرایش جداره سرای جمیلان	مرمتی
۷۹	مرمت کالبدی امامزادگان درب امام	مرمتی
۸۰	مناسب‌سازی و احیای فضای مکتب اجتماعی پیرامون امامزادگان درب امام	فضای شهری
۸۱	بهبود عملکرد بازارچه و ایجاد واحدهای فروش صنایع دستی	مرمتی / عملکردی
۸۲	طرح جامع نور	موضوعی
۸۳	طرح جامع منظر نرم	موضوعی
۸۴	طرح جامع مبلمان در شبکه محوره‌های گردشگری پیشنهادی براساس برند اصفهان	موضوعی
۸۵	تدوین مجموعه ضوابط و راهنماهای طراحی در شبکه محوره‌های گردشگری	موضوعی
۸۶	تدوین مجموعه ضوابط و دستورالعمل‌های آرام‌سازی و محدودیت تردد در شبکه محوره‌های پیشنهادی	موضوعی

شماره	عنوان پروژه	نوع پروژه
۴۵	نشانه‌گذاری (نقش سرو)	زیباسازی فضای شهری
۴۶	نشانه‌گذاری (نقش سرو)	زیباسازی فضای شهری
۴۷	پیرایش و مرمت جداره مجاور پارک جماله	زیباسازی فضای شهری
۴۸	بهسازی کالبدی عملکردی بازارچه وزیر با تأکید بر فروش و نمایش آثار هنری کودکان	مرمتی / عملکردی
۴۹	مرمت سقاخانه بازار حمام وزیر	مرمتی
۵۰	میدانچه محلی شمالی غربی مسجد حاج محمد جعفر آبادی	فضای شهری
۵۱	مرمت بازار حاج محمد جعفر آبادی	مرمتی
۵۲	بهسازی کالبدی عملکردی بازارچه حاج محمد جعفر آبادی و سرای حبیبه بیگم و تبدیل آن به بازارچه فروش و نمایش هنر آیینی مذهبی پارچه و علم	مرمتی / عملکردی
۵۳	مرمت سقاخانه محور حاج محمد جعفر آبادی (جنب کوچه حاج محمد جعفر)	مرمتی
۵۴	مرمت سقاخانه محور حاج محمد جعفر آبادی (جنب سرای حبیبه بیگم)	مرمتی
۵۵	آرام‌سازی معبر، کف‌سازی به منظور تعریف ورودی بازارچه حاج محمد جعفر آبادی	فضای شهری
۵۶	مرمت سقاخانه شرق مجموعه امامزادگان درب امام	مرمتی
۵۷	مرمت سقاخانه شمال مجموعه امامزادگان درب امام	مرمتی
۵۸	تعریف ورودی به سمت امامزادگان درب امام مجاور بیمارستان امین	فضای شهری
۵۹	ساماندهی فضای شهری ضلع غربی امامزادگان درب امام	فضای شهری
۶۰	مرمت خانه تاریخی ضلع غربی درب امام و تبدیل آن به رستوران و فضای اقامتی گردشگری	مرمتی / عملکردی
۶۱	مرمت سقاخانه بازارچه قصر	مرمتی
۶۲	نشانه‌گذاری (نقش سرو) - کوی شهید بنی لוחی	زیباسازی فضای شهری
۶۳	نشانه‌گذاری (نقش سرو) - بن بست بحر العلوم	زیباسازی فضای شهری
۶۴	تکمیل احیای بازارچه قصر	مرمتی
۶۵	تعریف ورودی از عبدالرزاق به سمت قصر جمیلان	فضای شهری

نقشه شماره (۵): موقعیت تمامی پروژه‌های پیشنهادی در هر چهار مسیر

می‌شود، از باب برقراری پیوند گردشگری با بافت‌ها و محوطه‌های تاریخی شهرها دارای ارزش است؛ چراکه بافت‌های تاریخی پیش از آنکه عنصری فیزیکی و کالبدی باشند ماهیتی فرهنگی دارند. به تعبیری رویکرد بازآفرینی فرهنگ‌منا با نگاهی میراثی و حفاظتی به داشته‌های تاریخی-فرهنگی، گردشگری را در مسیری پایدار قرار خواهد داد. گردشگری در بازآفرینی فرهنگ‌منا به توسعه محیطی فرهنگی یا به نوعی قطب خلاق و فرهنگی منجر می‌شود و صنایع خلاق نیز به‌عنوان عاملی دربرگیرنده برای تمام تولیدات فرهنگی و هنری در بازآفرینی شهری به ایفای نقش خواهد پرداخت.

محله شهشهان اصفهان در جوار یکی از مهم‌ترین سایت‌های ثبت‌شده در فهرست میراث جهانی بشر، در

نشانه‌گذاری اشاره می‌کند. در محدوده‌هایی که داستان، روایت، مشاهیر یا فعالیت خاصی در زمان قدیم داشته است و در حال حاضر اثری به جا نمانده یا جهت خوانایی محور به نشانه‌گذاری و طراحی جداره نیاز بوده، این پروژه‌ها پیشنهاد داده شده است.

نقشه شماره (۵)، هشتاد و یک پروژه موضعی پیشنهادی را نمایش می‌دهد.

نتیجه‌گیری

محورهای گردشگری فرهنگی، تولیدات فرهنگی، رویدادهای فرهنگی، صنایع خلاق و فرهنگی، هنرهای عمومی، پروژه‌های شاخص عملکردی-فرهنگی از جمله ابعاد ظهور بازآفرینی فرهنگ‌منا در طراحی شهری است؛ بنابراین بازآفرینی، به‌ویژه بازآفرینی مبتنی بر فرهنگ که با عنوان بازآفرینی فرهنگ‌منا نیز یاد

ایران (مسجد جامع عتیق اصفهان)، واقع شده است و از سوی دیگر، قدم به قدم، بناهای ارزشمندی را در خود جای داده که نامشان در فهرست میراث ملی ایرانیان به ثبت رسیده است. اما در کنار همه این دارایی‌ها، فضاهایی را هم دارد که گرچه در فهرست میراث ملی نام و نشانی ندارند، اما واجد ارزش‌اند. مهم‌تر آنکه این پهنه جزو معدود نقاط کهن شهر اصفهان است که هنوز بخشی از بافت تاریخی ارزشمند اصفهان را در خود دارد و این «بافت» توانسته از مداخلات مختلف جان سالم به در ببرد. همچنین حضور هنرمندان صنایع دستی و کارگاه‌های مختلف هنری در رشته‌های مختلف قلم‌کاری، منبت، میناکاری و... این محدوده را منحصر به فرد کرده است. همچنین انواع فعالیت‌های مذهبی و آیینی در محدوده برقرار است و بازار دردشت به صورت نیمه‌فعال به حیات اقتصادی خود ادامه می‌دهد، اما عدم رسیدگی به بناهای تاریخی باعث فرسودگی کالبدی، عملکردی و فعالیتی در محدوده شده است. از طرف دیگر، هنرمندان صنایع دستی در رشته‌های مختلف، نظیر هنر پارچه، چوب، فلز و... در نقاط مختلف محدوده، مانند خانه جواهری، بازار دردشت، سرای رضا صراف، سرای قصر و... مشغول فعالیت‌اند، اما محیط کالبدی این کارگاه‌ها با مشکلات بسیاری روبه‌روست و در شأن هنرمندان و صنعت خلاق صنایع دستی اصفهان نیست. از این رو، این محدوده به صورت بالقوه ظرفیت تبدیل شدن به مقصد گردشگران، جهت تجربه و بازدید از کارگاه‌های صنایع دستی و نیز خرید این محصولات، را دارد تا با ارائه چشم‌انداز جدید و راهبردهای مبتنی بر بازآفرینی فرهنگ‌مبنا این محدوده را به صورت بالفعل به محله خلاق صنایع دستی با تم‌های مختلف (هنرهای مختلف) تبدیل کند. با توجه به قابلیت‌های

بیان‌شده و اینکه اصفهان جزء شهرهای خلاق در بخش صنایع دستی است، شبکه محورهای پیاده‌مدار گردشگری خلاق، جهت ایجاد فضای مناسب ارائه ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها، کارگاه‌ها و آثار صنایع دستی به‌عنوان صنایع خلاق به صورت محورهای گردشگری پذیر تجربه‌محور و دارای تم خاص در این محدوده پیشنهاد داده شد. برنامه‌های اقدام نیز در قالب نقشه شبکه هم‌پیوند محورهای گردشگری خلاق و شناسنامه پروژه‌های پیشنهادی به صورت موضوعی و موضعی در قالب پروژه‌های مرمتی، عملکردی، فضای شهری و زیباسازی ارائه شد تا به وسیله طراحی و ایجاد شبکه محورهای گردشگری قدمی مهم در راستای بازآفرینی بافت تاریخی، احیای فعالیت‌های کهن و بازخوانی داستان‌ها و روایت‌های این محدوده برداشته شود.

تقدیر و تشکر

این مقاله مستخرج از طرح مطالعاتی با عنوان «مطالعات راهبردی پهنه بابا قاسم اصفهان با رویکرد بازآفرینی فرهنگ-رویداد مبنا» است که با مدیریت دکتر الهام قاسمی و همکاری مهندس سعیده هرندی‌زاده، مهندس امیرحسین شکیب‌راد، دکتر سحر سماواتی و مهندس منصوره مهره‌کش و به کارفرمایی سازمان نوسازی بهسازی شهرداری اصفهان انجام شده است.

منابع

۱. آزادی، الهام (۱۳۹۱)، توسعه گردشگری شهری با تکیه بر مرکز شهر تهران و رویکرد مدیریت شهری، تهران: تیسنا.
۲. بصیری‌مژدهی، رضا (۱۳۸۸)، برنامه‌ریزی و طراحی برای پیاده‌ها: رهنمودهای طراحی شهری پیاده‌مدار، تهران: طحان.
۳. بونی فیس، پرسسیلا (۱۳۸۰)، مدیریت گردشگری فرهنگی، ترجمه محمود عبدالله‌زاده، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

۴. تیبالدز، فرانسیس (۱۳۸۷)، شهرسازی شهروندگرا، ترجمه محمد احمدی نژاد، چاپ دوم، اصفهان: نشر خاک.
۵. جنگجو، سینا، حاجی پور، خلیل، لطفی، سهند (۱۴۰۰)، «ارائه راهبردهای برنامه‌ریزی شهرهای رویدادمدار بر مبنای اصول ارتقای رقابت‌پذیری یک مقصد گردشگری؛ مطالعه موردی: شهر شیراز»، فصلنامه علمی - پژوهشی گردشگری و توسعه. سال دهم، شماره سوم، 10.22034/JTD.2020.239083.2079 / <https://doi.org/10.22034/JTD.2020.239083.2079>
۶. حبیبی، کیومرث، بهزادفر، مصطفی، جابری، آتنا (۱۳۹۰)، «پیاده‌راه محرک توسعه در بافت کهن شهری بررسی نقش محور استروگت در شهر کپنهاک»، مجله منظر.
۷. حبیبی، محسن (۱۳۷۸)، «مسیرهای پیاده‌راه گردشگری»، نشریه هنرهای زیبا، ۹، ۴۳ - ۵۱.
۸. حبیبی، محسن، مقصودی، ملیحه (۱۳۸۱)، مرمت شهری: تعاریف، نظریه‌ها، تجارب، منشورها و قطع‌نامه‌های جهانی روش‌ها و اقدامات شهری، تهران: دانشگاه تهران.
۹. دیناری، احمد (۱۳۸۹)، گردشگری شهری در ایران و جهان، چاپ دوم، مشهد: واژگان خرد.
۱۰. رحیم‌پور، علی (۱۳۹۱)، گردشگری در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری.
۱۱. سعیدنیا، احمد، مهدی‌زاده، جواد (۱۳۹۱)، گردشگری شهری، جلد ۱۳، تهران: نشر سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.
۱۲. سواربروک، جان (۱۳۹۰)، مدیریت گردشگری پایدار، ترجمه محمود سبزی، تهران: سازمان مدیریت صنعتی.
۱۳. شفیع، زاهد؛ ربانی، راضیه (۱۴۰۰)، بازآفرینی شهری بارویکرد گردشگری، تهران: نشر دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۱۴. شکویی، حسین، موحد، علی (۱۳۸۱)، «شناخت الگوی فضای توریستی شهر اصفهان با استفاده از سیستم GIS»، برنامه‌ریزی و آمایش فضا، شماره ۲۷، ۹۵ - ۱۱۲.
۱۵. کرمونا، متیو، هیت، تیم، اک، تر، تیسدل، استیون (۱۳۸۳)، مکان‌های عمومی فضاهای شهری ابعاد گوناگون طراحی شهری، ترجمه فریبا قرائی، مهشید شکوهی، زهرا اهری، اسماعیل صالحی، تهران: دانشگاه هنر.
۱۶. کنف‌لاخر، هرمان (۱۳۸۷)، اصول برنامه‌ریزی طراحی: تردد پیاده و دوچرخه، ترجمه فریدون قریب، چاپ دوم، تهران: دانشگاه تهران.
۱۷. لطفی، سهند، شعله، مهسا، حاجی‌پور، خلیل، جنگجو، سینا (۱۴۰۱)، «بازآفرینی رویدادمدار در بازیونند استخوان‌بندی شهرهای تاریخی (موردپژوهی: ساختار هم‌پیوند شیراز تاریخی)»، مجله جغرافیا و توسعه فضای شهری، سال نهم، شماره سوم، پیاپی ۱۸، <https://doi.org/10.22067/jgusd.2022.47725.0>
۱۸. لطفی، سهند، شعله، مهسا، علی‌اکبری، فاطمه (۱۳۹۶)، «تدوین چهارچوب مفهومی کاربست اصول و آموزه‌های بازآفرینی شهری فرهنگ‌منا (موردپژوهی: بافت تاریخی شیراز)»، نشریه انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، شماره ۱۳، <https://doi.org/10.30475/isau.2018.62059>
۱۹. محمودی میمند، محمد، مقدمی، امیر (۱۳۹۱)، مدیریت نوین توریسم جهانی: شناخت مفاهیم اصول و بازاریابی توریسم، چاپ دوم، تهران: مهکامه.
۲۰. ژیانپور، مهدی، قورچانی، محمدحسین، موحدی، سحر، باقری، نفیسه، شاهزیدی، مهی (۱۳۹۷)، نگاهی به شهر خلاق: تجربه اصفهان، انتشارات سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان. چاپ اول.
۲۱. ژیانپور، مهدی، موحدی، سحر، شاهزیدی، مهی، باقری، نفیسه، صمدانیان، علی، مکتوبیان، مریم، عارفه، مهدیه، حاج‌هاشمی، عاطفه (۱۳۹۶)، طرح پژوهشی شناسایی مهم‌ترین مسائل گردشگری شهر اصفهان و زمینه‌یابی حوزه‌های گردشگری خلاق و ارائه راهبرد بر مبنای چهارچوب گردشگری خلاق، مجری: معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی واحد اصفهان، کارفرما: معاونت برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه انسانی شهرداری اصفهان.
22. Evans, G. 2005. 'Measure for Measure: Evaluating the Evidence of Culture's Contribution to Re-generation'. *Urban Studies* 42: 959-983, <https://doi.org/10.1080/00420980500107102>.
23. Shaw, G. and Williams, A. (1994). *Critical issues in tourism: A geographical perspective*. Oxford: Blackwell.

24. Matthew Wansborough and Andrea Mageean. (2000). "The Role of Urban Design in Cultural Re-generation". *Journal of Urban Design* 5(2):181-197. <https://doi.org/10.1080/713683962>.